GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḑI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străĭnătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SE PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 23. Mercurĭ, 28 Ianuariu (10 Fevruarie). 1886.

Brașovŭ 28 Ianuariu 1886.

Ḑilele aceste s'a încinsŭ din nou în dieta ungară o înfocată discusiune asupra cestiunei naționalitățiloru. Era vorba de bugetulŭ instrucțiunei publice, cu alte cuvinte despre aceea cum se întrebuințéză sumele din visteria statului, la care contribuimŭ cu toții de ne spetimŭ, décă se întrebuințéză pentru cultura și bunăstarea tuturorŭ orĭ numai în favorulŭ esclusivŭ alŭ unei singure naționalități.

Fololosindu-se de ocasiune, deputații sêrbĭ guvernamentalĭ au făcutŭ puțină politică esterióră accentuândŭ prin vorbitorulŭ lorŭ Ludovicŭ Szabolievicĭ, că Ungaria trebue sĕ fiă unită în interiorulŭ sĕu ca sĕ pótă ajuta Sêrbilorŭ, carĭ tocmai acum se află în mare strîmtóre, deórece congresulŭ din Berlinŭ a resolvatŭ cestiunea orientală numai provisoricŭ și lucrurile suntŭ adi fórte încurcate în peninsula balcanică. Szabolievicĭ, care a vorbitŭ „în numele Sêrbilorŭ din Ungaria și a deputațilorŭ sêrbĭ,“ asigurândŭ că este unŭ aderentŭ alŭ programului dela Kikinda, a atinsŭ și córda șovinismului ungurescŭ: idea de statŭ maghiarŭ. „Se pretinde,“ ḑise elŭ, „că Sêrbii nu s'ar încălḑi pentru idea de statŭ maghiarŭ. Idea de statŭ nu e o dogmă, ea se schimbă după timpŭ și după împrejurărĭ, este prin urmare numai unŭ conceptŭ relativŭ. Eu ințelegŭ sub dênsulŭ unitatea statului ungarŭ și comuniunea țĕrilorŭ corónei S-tului Stefanŭ. Pentru idea de statŭ în acestŭ sensŭ Sêrbii se vorŭ entusiasma în totdéuna, ei suntŭ gata, de a întinde mâna frățéscă națiunei maghiare spre apĕrarea patriei comune iubite și sperŭ firmŭ, că în aceste „timpurĭ mișcate mâna lorŭ nu va fi respinsă.“

Pe când d. Szabolievicĭ acentuéză solidaritatea Sêrbilorŭ ungurescĭ cu „națiunea întemeiătóre de statŭ“, ca omŭ practicŭ ce este nu uită de congresulŭ naționalŭ-bisericescŭ alŭ Sêrbilorŭ și apeléză la ministrulŭ Trefort ca sĕ facă sĕ se pótă întruni earăși și câtŭ mai curêndŭ acestŭ congresŭ.

D-lŭ Trefort, omŭ nu mai puținŭ practicŭ, care se pricepe la fraternisărĭ pe basa de „nesze semmi fogd meg jól“ (na nimica și ține bine) cu fața veselă și rîḑĕtóre se grăbesce sĕ întindă mâna cavalerescului Sêrbŭ și-i promite, că „décă se vorŭ puté delătura piedecile“ congresulŭ sêrbescŭ se va puté întrunì décă nu în érnă — la véră.

După Szabolievicĭ a vorbitŭ Sêrbulŭ Gyurkovicĭ și a redicatŭ — nu paharulŭ, ci cuvêntulŭ — „în sănătatea și prosperarea ințelegerei și amiciției dintre Sêrbĭ și Maghiarĭ.“

Ni s'a relatatŭ, că în totŭ timpulŭ acestorŭ manifestațiunĭ de prieteniă a Sêrbilorŭ, d-lŭ ministru-președinte Tisza sălta pe banca ministerială de bucuriă. Se vedea, că se pregătesce earăși a face una din acele enunciațiunĭ, carĭ suntŭ menite a da direcțiune curentului șovinistŭ, ce a cuprinsŭ, cum scrise anonimulŭ ungurŭ X. Y., întréga societate maghiară, cu guvernamentalĭ și opoziționalĭ cu totŭ.

Ceea ce mai lipsea, ca sĕ pótă d-lŭ Tisza slobozi cu efectŭ racheta, era unŭ discursŭ naționalistŭ, care sĕ nu fiă pe placulŭ obștei parlamentare maghiare. Și étă că după câtva timpŭ, în care mai mulțĭ deputațĭ ungurĭ s'au esercitatŭ în arta oratorică, se și ridică deputatulŭ Constantinŭ Gurbanŭ, de care uitasemŭ cu totulŭ că se mai află și elŭ în dietă, și pune cestiunea întrebuințărei bugetului instrucțiunei publice.

D-lŭ Gurbanŭ este unulŭ din acei deputațĭ românĭ, carĭ au fostŭ aleșĭ în comitatulŭ Aradului cu concursulŭ fișpanului Tabajdi, declarândŭ că ținŭ la programa națională din Sibiiu. Gurbanŭ n'a pledatŭ pănă acum, pe câtŭ scimŭ, nicĭ odată pentru acéstă programă și nicĭ acum nu s'a ocupatŭ de ea, dér cu tóte astea a desfășuratŭ înaintea dietei maghiare nisce adevĕrurĭ nimicitóre, arătândŭ că guvernulŭ nu dă nicĭ unŭ banŭ pentru instrucțiunea poporului românŭ și că acum ne împiedecă d'a ne mai cultiva chiar și cu banii noștri. Publicămŭ mai josŭ discursulŭ întregŭ alŭ d-lui Gurbanŭ, care rostitŭ fiindŭ imediatŭ după declarațiile de amorŭ sêrbescĭ, a făcutŭ sĕ isbucnéscă mânia d-lui ministru-președinte.

D-lŭ Tisza asigură, nu scimŭ a câtea-óră, că dênsulŭ se străduiesce de se spetesce de-a înainta „bunăstarea *supușilorŭ de naționalitate sêrbéscă și românéscă* din acéstă patriă“. Dér adauge: „pretutindenea unde esistă unŭ statŭ, e de lipsă, ca acelŭ poporŭ care posede maioritatea absolută séu relativă și care a formatŭ acelŭ statŭ în cursulŭ istoriei, sĕ-i *întipăréscă propriulŭ sĕu caracterŭ*“.

„Ce vrețĭ totulŭ este o imitațiune“ — ḑicea d. ministru Brătianu și avea mare dreptate. Enunciarea d-lui Tisza — o recunoscŭ acum și foile vieneze — s'a făcutŭ sub impresiunea discursurilorŭ cancelarului Bismarck. Partida comitelui Apponyi n'a voitŭ sĕ rĕmână nicĭ ea îndĕrĕtŭ; de aceea Apponyi ér' în urma unei vorbirĭ a deputatului naționalŭ V. Babeșŭ și Desider Szilagyi au pledatŭ pentru „*statulŭ naționalŭ maghiarŭ*“ și pentru aceea cu statulŭ sĕ promoveze în prima liniă *cultura maghiară*.

Vomŭ reveni asupra acestorŭ importante declarațiunĭ.

Bugetulŭ cultelorŭ și instrucțiunei.

(Urmare.)

Ministrulŭ *Trefort* cunósce relele în instrucțiune, dér n'are la disposițiune mijlócele necesare ca sĕ le înlăture Țéra e săracă, n'avemŭ inteligență, poporațiunea nóstră nu s'a înmulțitŭ și chiar fisicesce dă îndĕrătŭ, dér acestea se potŭ sana cu timpulŭ. Eu n'am ḑisŭ că statulŭ ungarŭ e în disoluțiune, dér că se arată semne de disolvare, ceea ce e mare deosebire. (Mare larmă în stînga estremă.) Sĕ nu perdemŭ însĕ curagiulŭ, victoria va fi a nóstră. (Aprobărĭ vii în drépta, larmă, mișcare în stînga estremă.) Décă dorițĭ comentarŭ, vi-lŭ dau. Da, se arată simptome, care umplu de îngrijire pe orĭce adevĕratŭ patriotŭ. Suntŭ urmările unorŭ disposițiunĭ de lege, ce s'au luatŭ. Dér acestea se potŭ modifica pe calea legislațiunei. De aceea sprijinescŭ politica ministrului președinte, care duce la sanarea acestorŭ rele. (Mișcare, larmă în stînga estremă.) Ce privescŭ învinovățirile făcute nouĕ de deputatulŭ Iranyi, că suntem contrarĭ ai libertăți consciinții, îlŭ asigurŭ, că sunt totŭ așa de amicŭ alŭ aceleia ca și elŭ. In viéța mea n'am făcutŭ presiune asupra nimĕrui. (Mișcare, larmă în stînga estremă. Ignatz Zimandy: Și în Szencz? larmă.) Despre acésta n'am nicĭ o cunoscință, ḑice Trefort. (Mișcare, larmă în stânga estremă.) Intre libertatea consciinței și între secte ca Baptiștii, Shakersii, Nazarenii ș. a. e mare deosebire. Ca fiecare sectă sĕ întemeieze o corporatiune bisericéscă deosebită séu o biserică, voiu combate totdéuna, mai cu sémă din temeiurĭ politice. Nimenea nu póte nega, că în Ungaria puterile centrifugale suntŭ fórte tarĭ. O asemenea libertate religionară arŭ periclita statulŭ ungarŭ. (Mare larmă și contraḑicere în stînga estremă.) Ba unele din aceste secte stau în contraḑicere cu scopurile statului, cum suntŭ Nazarenii, carĭ nu vréu sĕ ia arma în mână. S'ar puté nasce decĭ în Ungaria o sectă, a cărei dogmă ar fi, sĕ nu plătéscă nicĭ o dare. (Viiă și îndelungată ilaritate.) Când e vorba de libertatea religionară, d. deputatŭ se provócă desŭ la străinătate. Scimŭ că în America s'a vĕḑutŭ deja nevoitŭ sĕ pășéscă în contra unorŭ secte. In Anglia, décă cetițĭ statistica celorŭ 183 de secte ce se află acolo — atâtŭ de multe se află acolo — începŭ a fi sătui de ele, fiindŭ că *Salvation Army* pricinueșce atâta disordine, încâtŭ poliția aprópe în fiecare sĕptĕmână trebue sĕ intervină în contra esceselorŭ acestei secte. Acéstă sectă voia sĕ se'ntindă și pe continentŭ, dér a provocatŭ unŭ astfelŭ de spectaculŭ, încâtŭ cei din Geneva s'au vĕḑutŭ silițĭ a'i isgoni de acolo. Décă după dorința d-lui deputatŭ s'ar face acéstă lege, sunt convinsŭ că în 14 ḑile Salvation Army ar fi în Ungaria. Din aceste motive, și anume din punctulŭ de vedere politicŭ, rogŭ camera sĕ respingă propunerea d-lui deputatŭ. (Aplause în drépta.)

Franz *Komlossy* presintă o propunere, ca sĕ se aviseze ministrulŭ instrucțiunei, d'a presenta unŭ proiectŭ de lege pentru înlăturarea neajunsurilorŭ în esecutarea legii asupra scólelorŭ poporale.

Mihailŭ *Szabovljevics*, sêrbŭ cu programa dela Chichinda mare, arată că Sêrbii dorescŭ sĕ se 'nțelégă cu Ungurii, deórece maioritatea lorŭ au rupt'o cu programulŭ celŭ vechiu (naționalŭ). In sensulŭ programei dela Chichinda-mare, Sêrbii dorescŭ: respectarea și stricta esecutare a legii de naționalitate, precum și libera și neîmpedecata esercitare a drepturilorŭ lorŭ autonome bisericescĭ garantate prin lege. In sensulŭ noului programŭ politica națională sêrbéscă în Ungaria culmineză: în apĕrarea, cultivarea și asigurarea intereselorŭ vitale ale poporului, și adecă pe terêmulŭ educațiunei naționale, alŭ luminărei bisericescĭ și peste totŭ alŭ culturei. După acestea vorbesce oratorulŭ despre patriotismulŭ Sêrbilorŭ și respinge imputarea, că Sêrbii nu s'ar însufleți pentru ideea de statŭ maghiarŭ. Rógă apoi pe ministrulŭ cultelorŭ sĕ convóce congresulŭ bisericei naționale sêrbescĭ, după înlăturarea eventualelorŭ pedecĭ. Oratorulŭ face apelŭ la cavalerismulŭ națiunei ungurescĭ, arată câtŭ de însuflețițĭ suntŭ Sêrbii pentru tronŭ și patriă, pentru care suntŭ gata a'șĭ jertfi și avere și sânge. (Ungurii îlŭ felicită pentru discursulŭ sĕu).

Ministrulŭ *Trefort* se bucură că națiunea sêrbéscă se apropiă de cea unguréscă și după elŭ e fórte naturalŭ acésta; pe nimenea nu vréu Ungurii sĕ țină departe de ei. Guvernulŭ n'are nimicŭ în contra convocării congresului, și se póte convoca în érna acésta, séu la primăvéră, numai sĕ se aplaneze diferențele de comisiunea alésă.

Discursurile ce urméză le vomŭ resuma în numĕrulŭ viitorŭ, lăsândŭ acum sĕ urmeze discursulŭ deputatului românŭ Constantinŭ Gurbanŭ și rĕspunsulŭ ministrului Tisza.

Constantinŭ Gurbanŭ: Nu voescŭ sĕ producŭ o discuțiune nouĕ prin vorbirea mea și voiu încungiura orĭ ce enunciațiune, care ar da ansă la replice vehemente. Naționalitățile nemaghiare găsescŭ în activitatea ministeriului de culte și instrucțiune mai multe cause pentru temere și îngrijire. Din visteria statului s'au cheltuitŭ până acum mai multe milióne pentru scóle poporale de statŭ. Și aceste scóle s'au clăditŭ în localitățĭ de acele, unde maioritatea preponderantă a locuitorilorŭ nu vorbesce limba maghiară și totușĭ limba de propunere e cea maghiară. Astfelŭ stau lucrurile cu scólele medie, cu gimnasiile, cu preparandiile și cu scólele reale. Și și atuncĭ, când locuitorii nemaghiarĭ n'arŭ fi culțĭ, și nicĭ că ne ținemŭ c'amŭ fi culțĭ, națiunea maghiară, care stă în fruntea naționalităților, în interesulŭ bine precumpĕnitŭ alŭ statului ar trebui sĕ se nisuéscă sĕ ne ridice și pe noi la unŭ nivelŭ óre care alŭ culturei. Lucru tristŭ, noi ne-amŭ convinsŭ despre contrarulŭ. Nu numai că nu este în țéră nicĭ unŭ institutŭ românescŭ, care sĕ fiĕ susținutŭ din visteria statului, dér nu este ajutorată nicĭ o scólă poporală. Pentru acéstă împrejurare noi nu ne prea putemŭ bucura, cu atâtŭ mai puținŭ putemŭ sĕ intonămŭ imnurĭ de mărire; și pe când manifestămŭ neplăcerea nóstră față cu aceste introducerĭ suntemŭ considerațĭ de contrarii patriei, de agitatorĭ, cu tóte că din punctŭ de vedere legalŭ, purtarea nóstră nu e condamnabilă §-ulŭ 17 alŭ articolului XLIV din anulŭ 1868 ḑice: „în institutele înființate de statŭ, respective de guvernŭ, séu în institutele, ce conformŭ lipsei se vorŭ înființa de guvernŭ, stabilirea limbei de propunere, întru câtŭ nu prescrie legea despre acésta, aparține resortului ministeriului de instr. Dér succesul instrucțiunei fiindŭ din punctŭ de vedere alŭ culturei și alŭ bunăstărei publice și scopulŭ celŭ mai înaltŭ alŭ statului, datorŭ este acesta sĕ se îngrijéscă, ca încâtŭ numai este cu putință în institutele de învĕțămêntŭ ale statului, cetățenii de orĭce naționalitate din patriă, carĭ trăescŭ la olaltă în masse mai marĭ în apropierea ținuturilorŭ locuite de ei, sĕ se pótă cultiva în limba lorŭ

maternă până acolo, unde se începŭ studiile mai înalte academice, ceea ce décă nicĭ n'ar fi stabilitŭ în cartea legii, aduce natura lucrului cu sine sĕ fiă așa, și totușĭ în adevĕrŭ nu e așa.

Décă vr'o provinciă din puterea sa, avêndŭ banii de lipsă, voesce a înfiinta unŭ gimnasiu românescŭ, locurile mai înalte ne oprescŭ. Nu scimŭ pentru ce, dér dămŭ cu socotélă, că din punctŭ de vedere alŭ „ideei de statŭ maghiarŭ.« Și décă într'altŭ locŭ, o diecesă întrégă recurge, ca sĕ pótă clădi unŭ gimnasiu românescŭ inferiorŭ, i se denégă cererea. Așĭ puté enumĕra mai multe asemenĭ casurĭ de vătămare, carĭ dovedescŭ, că naționalitățile nemaghiare în nisuința lorŭ de a se cultiva, nu numai că nu suntŭ ajutorate de guvernŭ, ci încă suntŭ împedecate, și cu tóte aceste se află bărbațĭ de specialitate și diariștĭ, carĭ învinovățescŭ guvernulŭ, că n'a ajutoratŭ în destulŭ elementulŭ maghiarŭ, pe terêmulŭ instrucțiunei. Ne învinovățițĭ, că în scolile nóstre confesionale nu se propune cu succesŭ îndestulitorŭ limba maghiară. Despre acéstă temă s'ar puté vorbi multŭ, și este în ea și ceva adevĕrŭ, care provine de acolo, că inspectorii scolarĭ denumițĭ de guvernŭ, décă sĕ presentéză în scolile nóstre confesionale, demonstréză în contra limbei de propunere și numai unguresce vorbescŭ, numai din limba maghiară esaminéză, adeseorĭ îmbărbătéză pe persónele administrative, carĭ vinŭ cu ei, ca în absența lorŭ sĕ soliciteze învĕțarea limbei maghiare, la altele nicĭ nu se gândescŭ. Impresiunea, ce o astfelŭ de procedere o esercitéză atâtŭ asupra învĕțătorilorŭ, câtŭ și asupra învĕțăceilorŭ și părinților lorŭ, numai acela o póte sci, care despre acésta s'a convinsŭ directŭ. Noi ne nisuimŭ sĕ întroducemŭ pe bieții nostri în cunoscința limbei maghiare, aceea dorință însĕ, ca pe cei obligațĭ d'a învĕța sĕ-i învĕțămŭ ca sĕ vorbéscă perfectŭ unguresce, n'o putemŭ împlini, că e cu neputință. Căcĭ în locurile unde nimenĭ nu vorbesce limba maghiară, cine póte cere, ca învĕțătorulŭ sĕ producă unŭ succesŭ bunŭ? Óre câțĭ suntŭ dintre noi, carĭ vorbescŭ limba latină, cu tóte că amŭ învĕțat'o 8 anĭ cu diligență? Limba maghiară în asemenea locuri tocmai așa nu sĕ póte învĕța, precum nu s'ar puté învĕța limba română în câmpia unguréscă. Ómenii cu carte ai tuturorŭ naționalităților însĕ vorbescŭ limba maghiară, care e dovadă, că nu ne înstrăinămŭ de Maghiarĭ. In scólele nóstre medie confesionale se pune mare greutate pe învĕțarea limbei maghiare și totușĭ neîntreruptŭ suntemŭ espușĭ bănuelilorŭ, că amŭ cresce rĕi patrioțĭ, că arătămŭ o direcțiă rea discipulilorŭ nostri. Cu astfelŭ de bănuelĭ suntemŭ deja dedațĭ, dér ne plângemŭ, că guvernulŭ se lasă a fi sedusŭ atâtŭ de lesne, de unii ómenĭ, carĭ vênéză după posturĭ. O cercetare energiósă și obiectivă, ar descoperi, precum a descoperitŭ și până acum, adevĕrata stare a lucrurilorŭ.

In timpii din urmă tótă pressa din patriă era preocupată cu așa numitele proclamațiunĭ irredentiste. (Sĕ audimŭ! Sĕ audimŭ!) Vĕdŭ că e de lipsă a declara, că precum naționalitatea română din patriă nu a luatŭ parte la compunerea proclamațiunilorŭ, totŭ așa nu se póte acusa, că ar fi rĕspândit'o. Mai marii și cei mai micĭ ai naționalității române nu și-au insușitŭ ideile cuprinse în acele proclamațiunĭ și mĕ folosescŭ de ocasiune a protesta în contra învinovățirilorŭ, că aceste proclamațiunĭ ar trada aspirațiunile naționalității române. (Aprobărĭ.) E dreptŭ, că le-amŭ primitŭ cu indiferință, pentru că nu le-amŭ atribuitŭ nicĭ o însemnătate, și tocmai pentru acésta nicĭ nu putemŭ fi acusațĭ de d-vóstră. Nisuiți-vĕ d-vóstră a arĕta în astfelŭ de coloritŭ ideea de statŭ maghiarŭ, ca aceea sĕ cuprindă însine și aspirațiunile legale ale celorlalte naționalități, întemeiațĭ și pentru naționalitățĭ institute cu limba lorŭ, împărtășiți-ne și pe noi de favorurile statului, primițĭ și dintre noi funcționarĭ publicĭ, în proporțiune corespundĕtóre, nu ne înstrăinațĭ de d-vóstră numai pentru aceea, că ne alipimŭ de limba și naționalitatea nóstră, și vețĭ vedea, că atuncĭ nu vețĭ avé causă sĕ vĕ plângețĭ contra nóstră, că amŭ gravita în afară. Eu, cunoscêndŭ disposiția poporului românŭ, vĕ asigurezŭ, că în ora în care vețĭ da unŭ astfelŭ de înțelesŭ ideei de statŭ maghiarŭ, vețĭ câștiga milióne de suflete ideei statului, și agitatorii de acum cu diarele lorŭ, vorŭ agita atuncĭ pentru acéstă ideă. Până ce nu va fi astfelŭ va fi fără de nicĭ unŭ folosŭ orĭ ce încordare a puterilorŭ d-vóstre, orĭ ce adunare de banĭ, orĭ ce aruncŭ de dare, orĭ ce bănuială séu terorismŭ, carĭ numai pentru aceea se facŭ, ca sĕ se invenineze rănile, ér nu pentru aceea, ca ele sĕ fiă vindecate. Eu cu sĕmțĕminte amicale am trecutŭ peste pragulŭ acestei camere. (S'audimŭ! S'audimŭ!) Dorescŭ ca toțĭ Maghiarii sĕ fiă așa de bine-voitorĭ naționalității române, cum mĕ portŭ eu față cu Maghiarii, și pretindŭ, ca declarațiunei mele sincere sĕ nu i se atribuéscă nicĭ unŭ gândŭ ascunsŭ și, décă m'ațĭ învrednicitŭ a mĕ asculta, sĕ nu rĕspundețĭ cu frase bombastice, unde este vorba de interese serióse ale statului.

Nu voiu face nicĭ o moțiune la bugetulŭ statului, mĕ îndestulescŭ cu atâta, că cu bunăvoință atragŭ luarea aminte a naționalității maghiare (Esclamărĭ viuĕ: națiunei maghiare!) este și naționalitate maghiară (Strigăte: Națiune maghiară) atragŭ așa dér luarea aminte a camerei și a guvernului (O voce în stânga estremă: Totușĭ nu dice națiune) asupra violințelorŭ, carĭ producŭ îngrijirile și neîndestulirile naționalităților, și în speranță, că atâtŭ onorata dietă, câtŭ și guvernulŭ vorŭ vede reala stare a lucrurilorŭ, și că în viitorulŭ celŭ mai apropiatŭ vorŭ căuta a îndrepta aceste stărĭ de lucrurĭ — primescŭ bugetulŭ.

Ministrulŭ *Tisza*: Erĭ unŭ membru alŭ camerei și tocmai acum unŭ altŭ membru au vorbitŭ, — recunoscŭ — cu moderațiune, cu bunăvoință, dér față de purtarea guvernului, totușĭ cam mustrătorŭ. Credŭ că ar fi de lipsă ca sĕ le reflectezŭ pe scurtŭ (S'audimŭ! S'audimŭ!) li asigurezŭ pe domnii deputațĭ, carĭ au vorbitŭ, că eu nutrescŭ cea mai mare stimă și respectŭ pentru națiunea sêrbă și pentru națiunea română, și în totŭ chipulŭ le dorescŭ bunăstarea și înflorirea în patria lorŭ. (Aprobărĭ viue!) li asigurezŭ pe domnii deputațĭ, că până ce voiu fi în stare, ca membru alŭ guvernului, séu mai târdiu ca unŭ simplu cetățénŭ, totdeuna mĕ voiu nisui a promova bunăstarea naționalităților române și sêrbescĭ din acéstă țéră. (Aprobărĭ viue.) Dér vĕ rogŭ sĕ vĕ gândițĭ, că nu este statŭ în Europa, care când s'a formatŭ, sĕ fi constatŭ dintr'o naționalitate, ci în statele cele mai multe afară de rassa, care dă statului timbrulŭ și numele sĕu, se găsescŭ și astădĭ în numĕrŭ destulŭ de considerabilŭ și alte rasse. Așa-i în România, așa-i în Sêrbia, așa-i în Germania, așa-i în totŭ loculŭ, în mĕsură mai mare séu mai mică; pentru aceea în totŭ loculŭ, unde este statŭ, aceea rassă, care este în maioritate absolută séu relativă, care în decursulŭ istoriei a formatŭ statulŭ, trebue sĕ graveze pe acelŭ statŭ timbrulŭ sĕu propriu. (Aprobărĭ viue și strigăte de Eljen.)

Asta-i concepția mea despre statulŭ maghiarŭ, ca și despre alte state (Aprobărĭ viue), și décă onorații domnĭ deputațĭ — repetezŭ, că recunoscŭ vorbirea lorŭ obiectivă și cu sânge rece — totușĭ se plângŭ, îi rogŭ sĕ privéscă în lumea asta largă, unde suntŭ state micĭ, marĭ și nu state federative, óre cetățenii de altă rassă din acelŭ statŭ, se bucură de atâtea favorurĭ materiale pe terenulŭ bisericescŭ, scolarŭ séu administrativŭ ca în Ungaria? (Viue aprobărĭ generale.) Decă ne vețĭ puté arăta unŭ astfelŭ de statŭ, atuncĭ sĕ vĕ alipițĭ numai cu condițiune la idea de statŭ maghiarŭ. Ér décă nu putețĭ arăta o astfelŭ de țéră, atuncĭ sĕ nu punețĭ nicĭ o condițiune, sĕ dovedițĭ că cu tóte că alta vĕ este limba maternă, totușĭ suntețĭ credinciosĭ statului ungarŭ, nisuiți-vĕ sĕ fiă cu putință, ca și în interesulŭ specialŭ alŭ rassei d-vóstrĕ sĕ se facă câtŭ mai multŭ. (Viue aprobărĭ generale.)

(Va urmá.)

SCIRILE DILEI.

Cu privire la discursulŭ d-lui deputatŭ *Gurbanŭ* in camera din Pesta, »Egyetértés“ dela 6 Februariu n. face următórele observațiunĭ: „Constantinŭ Gurbanŭ, deputatŭ naționalŭ românŭ, a ținutŭ astădĭ în dietă o caracteristică vorbire. L'a rugatŭ pe guvernŭ, ca sĕ înfiinţeze în țéră școlĭ medie, cu limba de propunere română. Intr'adevĕrŭ, numai sub guvernulŭ actualŭ au putută sĕ degenereze stările până acolo, ca naționalitățile sĕ aibă astfelŭ de pretențiunĭ. Pricepemŭ și scimŭ aprecia, décă dorescŭ sĕ-i lăsămŭ sĕ se desvólte din puterile lorŭ proprie, sé nu-i împedecămŭ în calea lorŭ, sĕ nu periclitămŭ desvoltarea naționalități lorŭ. Aceea dorință merge însĕ departe, ca cu banii statului maghiarŭ sĕ le înființămŭ institute, carĭ apoi sĕ fiă légănulŭ aspirațiunilorŭ naționale. Acésta atâta ar însemna, câtŭ a impune nouĕ dărĭ cetățenilorŭ maghiarĭ, ca sĕ créscă astfelŭ de elemente, carĭ nu voiescŭ a învĕța încă nicĭ limba statului. Trebue sĕ notămŭ de altmintrelea despre vredniculŭ deputatŭ, că e creatura vestitului fișpunŭ Tabajdy. Elŭ a forțatŭ alegerea lui cu focŭ și cu ferŭ, numai ca sĕ facă dubiósă séu sĕ ciunteze triumfulŭ oposiției în comitatulŭ Aradului. Guvernulŭ și mai alesŭ primulŭ ministru Tisza, de multe orĭ admoniéză oposițiunea, că pactéză cu naționalitățile. Se póte desfĕta acum în vorbirea deputatului susŭ numitŭ.“ — Pocită foiă! Nu cumva dările ce le plătescŭ miliónele de Românĭ suntŭ unŭ felŭ de tributŭ, ca sĕ putemŭ fi suferițĭ aci? Décă ceremŭ, scóle românescĭ, plătite din bugetulŭ statului, le ceremŭ că acolo suntŭ și banĭ românescĭ. Asemenea insanitățĭ numai în foile unguresci se potŭ ceti.

—x—

Cu ordinațiunea dela 29 Ianuariu a. c. ministrulŭ unguresců de comerțŭ a permisŭ *importarea* condiționată *a porcilorŭ din România esclusivŭ cu trenulŭ* pela *Predealŭ și pela Orșova.*

—x—

Ni se comunică, că damele maghiare din *Devaŭ* comitatulŭ *Hunedórei*, în care restanța de dare este o jumătate milionŭ, întocmescŭ la 20 Februariu n. o *petrecere în folosulŭ „Kulturegyletului*. Secretarŭ e *Pole*, primarulŭ din Deva. Prețulŭ întrării e 1 fl. și se invită toțĭ câțĭ au banĭ de aruncatŭ pentru »Kulturegylet.“ Suntemŭ informațĭ, că mai mulțĭ Românĭ din Deva, carĭ au primitŭ acéstă invitare, parte au trimis'o îndĕrĕtŭ, parte au rupt'o cu indignare. Ér unulŭ din ei ne scrie între altele: „In adevĕrŭ, acestĭ ómenĭ suntŭ grozavŭ de îndrăsnețĭ; norocculŭ nostru însă, că'i cunóscemŭ câtŭ suntŭ de calicĭ în tótă privința.«

—x—

Societatea tinerilorŭ comercianțĭ românĭ din Brașov, *balulŭ exclusivŭ* și-lŭ va ține Sâmbătă, 8 (20) Februarie 1886. în »Sala Redutei«. Bilete de întrare, cu 1 fiorinŭ

FOILETONŬ.

Doine poporale,

unŭ buchetŭ de trandafirĭ culesŭ de lângă cetatea stră-moșului Petru Rareșŭ.

(dedicatŭ gentilei d-șóre M-a, S-a, D-ă.)

(Fine.)

5 Drage mi-sŭ copilele

Drage mi-sŭ copilele
Colea primăverile,
Când se cocŭ sĕcările.
Multe-sŭ atuncĭ
Și mărunte,
Ba n'ajungŭ
Sĕ mĕ sărute.
Dragă-mi-ĭ drăguța 'naltă
Că-mĭ dă gură peste pórtă,
Da drăguța mititea
Se-'ntindea
Și n'ajungea
Fără câtŭ mĕ mozolea.

6. Fă-mĕ Dómne...

Fă-mĕ Dómne ce mi-ĭ face,
Fă-mĕ strugurașŭ de viă
La badea-'n cănțălăriă,
Sĕ vĕdŭ pe badea, ce scrie:
Scrie douĕ trii rĕndurĭ
Și nu póte de gândurĭ...

7. Mĕ sculaĭ.

Mĕ sculaĭ de diminéță
Pe negură și pe céță,
Pușca-'n mână o luaĭ
Și-'n grădină mĕ băgaĭ:
Vedui érba tăvălită,
Și pe mândra adormită.
O așĭ scula și nu mĕ-'ndurŭ,
C'atuncea-i somnu mai bunŭ.
Dă murgu cu picioru
Sare la mândra somnu;
Și-o săritŭ mândra descinsă
Ca o luminiță — aprinsă.
— Spune bade — adevĕratŭ,
În ce d'apă te-ai scăldatŭ?
— În d'apă de Joi séra,
Sĕ âmblu mândră țéra.

8. Cocoșŭ negru cântă-'n cruce.

— Cocoșŭ negru cântă-'n cruce,
Scólă bade de ti-ĭ duce.
— Lasŭ sĕ cânte a doua óră,
Și-apoi tu mândră mĕ scólă.
Da mândra cu dorișorŭ,
Mĕ-'nvălì în țolișorŭ,
Dormi-i până' la prândișorŭ.
Sórele era-'n portiță,
Ciurda păștea la 'nblădiță
Io veneam dela drăguță.
Da câțĭ omenĭ mĕ-'ntâlneau,
Cătră mine așa diceau:
De-unde vii tu acuma?
Io diceam, că dela móră.
— Ba te cunoscĭ din vorbitŭ,
C'ai fostŭ bade la pețitŭ.
La florica florilorŭ,
Florilorŭ câmpielorŭ . . . .

9. Mĕĭ bădiță Iuonașŭ.

Mĕĭ bădiță Iuonașŭ,
Décă eștĭ așa vitézŭ,
Fă-țĭ fântănă la pîrlazŭ,
Strigă-mĕ séra pe lună,
Hai mândră la apă bună.

10. De-aci până la câmpiă.

De-aci până la câmpiă,
Merge frumósa Mariă
Totŭ prin erbă până-'n brîu,
Cu murguțu ei de frîŭ.
Murgu-ĭ negru păntănogŭ,
Priponitŭ în bosîiocŭ.
Prins'o doru a-o 'ntreba:
Ce cațĭ mândră p'aicea,
Dór' ți-ĭ lipsă de voinicĭ?
Carĭ au trecutŭ ierĭ p'aicĭ.
— Nu mi-ĭ lipsă de voinicĭ,
Carĭ au trecutŭ ierĭ p'aicĭ,
Că mi-o spusŭ potrivnicu,
Că-mĭ zace ibovnicu,
Pe prismă la gornicu.
Da nu zace nicĭ d'unŭ bine,
Că zace cu dorŭ de mine;
Că nu zace nicĭ d'unŭ rĕŭ,
Că zace de doru meŭ.
Sufletulŭ meŭ păhărelŭ,
Dragu meŭ ibovnicelŭ,
Orĭ tu morĭ, orĭ tu te scólă,
Orĭ-'mĭ dă și mie bólă:
Sĕ bolescŭ și io cu tine,
Măcar' vr'o doue trei dile.
— Sufleta mea păhărea,
Draga mea ibovnicea:
Nice bólă nu îți-voi da,
Nicĭ de-aicĭ nu m'oiŭ scula.
— Décă bólă nu mii da
Și de-aicĭ nu ti-i scula,
Eu atuncĭ voiu fi a ta:
Când tu mie mi-ĭ aduce,
Apă rece din Dunăre,
Sloiŭ de ghiață din țermure,
Mure negre din pădure,
Strugurеĭ din podereiŭ.
Sufletu meu păhărelŭ,
Dragu meu ibovnicelŭ,
Nu sciŭ cine s'ar' afla
Sĕ le-aducă dĕu celea,
Io cămeșa mi-o-așĭ da. —
— Sufleta mea păhărea,
Draga mea ibovnicea,
Pruncă eștĭ, copilă eștĭ,
Și tu nu te nădăiescĭ:
Că d'apă rece-i gura ta.
Sloiŭ de ghiață-i inima,
Mure negre ochii tĕi,
Strugurei buzele téle,
Sĕ-mĕ mângăiŭ io cu ele. —

Unŭ fiiu alŭ poporului.

50 cr. de persónă, 3 fior. de familiă (3 persóne.) pe galerie 1 flor. 50 cr. de persónă, se poptŭ rocura dela DD. M. şi L. László, Fraţii Simay, Librăria N. Ciurcu, şi séra la cassă. Inceputulŭ la 8 óre séra. Bilete de intrare se vorŭ da numai la presentarea invitării.

—x—

Ni se scrie din *Deva*, că de când s'a făcutŭ şi acolo poştă de statŭ *espedările se facŭ fórte neregulată.* Mai nainte espeda unŭ oficialŭ bĕtrênŭ cu unŭ fiu alŭ sĕu schiopŭ, şi lucrulŭ mergea bine. Adî suntŭ şése persóne, şi cu tóte astea distribuirea se face cu câte două şi trei óre mai târḑiu. Localulŭ postei e fórte încomodŭ şi strîmtŭ, aşa că oficialii se bolnăvescŭ de atâtea eshalaţiunî. Dér rĕulŭ celŭ mai mare e, că noulŭ şefŭ face şi elŭ mereu politică, e puţinŭ complesatŭ cu ómenii, şi de multe orî părţile trebue sĕ aştepte după dênsulŭ. Atragemŭ atenţiunea direcţiunei postelorŭ asupra acestorŭ neajunsurî.

—x—

Balulŭ aranjatŭ din partea corpului învĕţătorescŭ din Săcele se va ţinea Joi la 30 Ianuariu a. c. st v. in sala hotelului »internaţionalŭ« din Cernatŭ. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ în folosulŭ »bibliotecei şcólelorŭ române« din Săcele. Inceputulŭ la 7½ óre Preţulŭ intrărei rĕmâne la mărinimositatea fiecăruia.

—x—

Marele fabricantŭ alŭ „Kulturegyletului« din Clusiu, D-r. Karl *Haller*, care e şi primarŭ alŭ oraşului »culturei' unguresci, a căḑutŭ în disgraţia »patrioţilorŭ.“ Acestia nu mai voescŭ sĕ-lŭ alégă primarŭ. De ce? foile unguresci nu ne spunŭ. Sĕ nu fiă cumva nepatrioticulŭ nume „Haller“ causa? De altmintrelea orice renegatŭ aşa o păţesce, după ce le-a făcutŭ servicii »patrioţilorŭ.«

—x—

Academia ortodoxă pentru literatură, retorică şi musică bisericéscă în seminariulŭ archiediecesanŭ din Cernăuţî va ţine o şedinţă solemnă, Joi în 30 Ianuariŭ (11 Faur) 1886 în sala sinodală.

—x—

Se comunică din parte oficiósă, că porturile france *Fiume* şi *Triestŭ* se vorŭ desfiinţa.

—x—

Ḑiarulŭ »Le Matin« din Paris află, că mai mulţi deputaţî conducĕtorî ai partidului *Cartistŭ din Spania* sunt în Parisŭ şi au pusŭ sub tiparŭ 50,000 de proclamaţiunî către poporulŭ spaniolŭ, pentru ca sĕ facă o revoluţiă contra Austriacei, adecă a reginei.

Gentilii colaboratorî ai foilorŭ unguresci.

Braşovŭ, 25 Ianuariu st. v.

Notiţe tendenţióse cu privire la ḑiarele nóstre vedemŭ apărêndŭ de unŭ timpŭ încóce în „Nemzet«, »Pester Lloyd« şi în foile din Clusiu. Se vede cale de-o poştă, că cele mai multe din aceste notiţe suntŭ scrise de ómenî carî cunoscŭ pe deplinŭ limba română şi se 'nvĕrtescŭ printre Românî. Aceste fiinţe suntŭ din numĕrulŭ acelora, carî pentru plată — scriu şi la foile duşmane naţiunei nóstre. Mai acum doi anî aceste pene mercenare aduceu marî laude politicei rĕposatului »Viitor« dér vĕḑêndŭ că cu acéstă metodă au făcutŭ fiasco s'au hotărîtŭ sĕ şi-o schimbe şi pe *continuatorii politicei viitoriste* se prefăcu acum ai combate, ceea ce le vine uşorŭ, după ce şi aceştia şi-au schimbatŭ tactica; numai din când în când ii vedemŭ sărutându-se şi îmbrăţişându-sĕ unii cu alţii, când sĕ tractéză de v'ro comună „aprobare“ séu »reprobare.« Acestî colaboratorî la diferitele foi unguresci sunt înse prea puţinŭ rutinaţî ca sĕ nu-şî dea în petecŭ şi se vede câtă de colo din notiţele lorŭ, că tendinţa lorŭ este de a ne insinua motive ordinare şi a ne căuta nodŭ în papură.

Unulŭ din gentilii celaboratorî de calibrulŭ celorŭ memoraţî sĕ încércă printro falsificare de faptŭ a insinua »Gazetei« chiar poftă de denunţare, scriindŭ în »Pester Lloyd“ de Vinerî 29 Ianuariu n.:

„Tinerimea română din Budapesta a aranjatŭ la 13 c. — precum raportéză »Gazeta“ — o serată de Sân-Vasii, la care s'a ventilatŭ cestiunea întemeiării unui clubŭ românŭ. Celŭ dintéiu toastŭ s'a ridicatŭ pentru solidaritatea Românilorŭ, alŭ doilea pentru isbenda problemelorŭ culturale ale femeilorŭ române pe tĕrêmulŭ socialŭ. Alŭ treilea toastŭ s'a ţinutŭ pentru George Bariţiu, meritatulŭ anteluptătorŭ alŭ politicei militante române în lupta pentru naţiune. Telegrame de felicitare s'au trimisŭ lui Bariţiu, poetului Vasile Alexandri şi „Tribunei,“ care în ajunulŭ anului nou scria, „că în privinţa separării Ardealului de Ungaria se pune alătura Românii la toţi inimicii Ungariei.“

Cetitorii „Gazetei« sciu, că nicî o vorbă din cele scrise de „Pester Lloyd« şi reproduse de »Egyetértés“ şi alte ḑiare unguresci n'au cetitŭ în fóia nóstră. Gentilii colaboratorî ai foilorŭ din Clusiu o facŭ şi mai şi mai, căcî reproducŭ falsŭ din „Gazetă“, numai şi numai cu scopulŭ d'a înegri motivele curate, sincere şi patriotice ale luptei nóstre.

Una-altă.

In districtulŭ Ugocei este o comună mare românéscă: Turciulŭ, în care şedŭ preste 2000 de Românî, şi încă câţîva Judei. Ministrulŭ ungurescŭ de culte a voitŭ sĕ fericéscă şi acea comună cu cultura ungurésca, şi a înfiinţatŭ în ea scólă de statŭ, numindŭ ca învĕţătorî pe unŭ Ungurŭ din Nitra, care nu scie nicî unŭ cuvêntŭ românesce, precum nu sciu pruncii nicî unŭ cuvêntŭ unguresce, éră pe altulŭ din Transilvania, totŭ Ungurŭ, care însĕ scie şi românesce.

Pretoriulŭ şi gendarmii din casă în casă âmblă, şi pre pruncii, carî nu suntŭ la scólă, îi ducŭ la scóla de statŭ. Insĕ décă ducŭ pe unŭ pruncŭ diminéţa la scóla de statŭ, acela după méḑăḑi se duce la scóla românéscă, şi se rógă de învĕţătorŭ sĕ-i dea o adeverinţă, că décă vorŭ veni gendarmii, sĕ pótă adeveri că elŭ âmblă la scólă, unde şi urméză mai departe, şi sĕ nu-lŭ ducă la scóla de statŭ. Incă şi Judeii, puţinî câţî suntŭ, şî-au înfiinţatŭ scólă publică, şi aşa scóla de statŭ stă fără scolarî, éră învĕţătorii de statŭ âmblă de icî colea, perḑêndŭ timpulŭ.

Domnulŭ ministru Trefort se lapĕdă, că elŭ nu e şovinistŭ, însĕ disposiţiunî de acele, ca scóla de statŭ din Turciu, ce suntŭ?

*

In districtulŭ Satu-Marelui, în Ovariu s'au ivitŭ cestiunî între credincioşî şi între învĕţătorŭ. Spre a cerca în causă, s'a trimisŭ unŭ preotŭ bravŭ, pre care după terminarea causei l'au rugatŭ credincioşii ca sĕ pună în protocolŭ şi aceea, că Ilustritatea Sa Episcopulŭ de Urbea-Mare sĕ opréscă pre preotŭ şi pre cantorŭ, ca lorŭ sĕ nu le cânte unguresce în biserică, că ei deşi şedŭ între Ungurî şi înţelegŭ puţinŭ limba lorŭ maternă, suntŭ totuşi Românî, şi nu vréu, ca în biserica lorŭ altmintrelea sĕ li se cânte, decâtŭ românesce.

In foile românescî s'a fostŭ scrisŭ, că protopopulŭ de Vétişiu, Ioane Darabantŭ, când a sânţitŭ biserica din Ovariu, a făcutŭ liturgia unguresce, şi numitulŭ protopopŭ atuncî cu aceea s'a apĕratŭ, că fapta lui necanonică le-a plăcutŭ la credincioşî. Ecă cum le-a plăcutŭ, că ei înşişî protestézĕ. Aşa preoţii ca păstorî sufletescî ducŭ turma la rătăcire, şi turma este, care îi îndreptă. E de doritŭ, ca Ilustritatea Sa Episcopulŭ de Urbea-Mare sĕ scape pe credincioşî de preoţî aşa de necredincioşî.

*

Totŭ în districtulŭ Satu-Marelui este comuna românéscă: Botirulŭ, în care şedŭ la 1000 de Românî. Parochulŭ de acolo, Popa Mihaiu, are unŭ feciorŭ, care, precum spunŭ, în véră a eşitŭ din seminarulŭ din Gherla. Acelŭ clericŭ s'a pusŭ şi, directŭ în ḑiua de Nascerea Domnului, a predicatŭ unguresce la Românî. Óre nu i-au arsŭ ochii stândŭ faţă cu poporulŭ şi vătĕmându-lŭ în simţirile lui cele mai nobile? Recomandămŭ casulŭ ordinariatului din Gherla.

Parochulŭ de Botirŭ dóră nu scie de lupta, ce o susţinŭ Românii pre viéţă şi pre mórte pentru esistenţa lorŭ, de se alătură inimicilorŭ naţiunii salĕ, delăturândŭ limba propriă, ce este basa esistenţei fiă-cărui poporŭ? Ar fi bine a se înfiinţa o bibliotecă şi în giurulŭ Botirului, ca cea din Betlenŭ, şi aceea sĕ fiă directŭ în Botirŭ, ca parochulŭ şi feciorul-sĕu sĕ aibă ocasiune a cunósce starea Românilorŭ şi sĕ nu fiă ucigĕtorii ginţii sale, ci apĕrătorî.

Totŭ despre feciorulŭ numitului parochŭ, însĕ despre unŭ altulŭ, au scrisŭ foile unguresci cu mare bucuriă, că feciorulŭ »parochului patriotŭ« de Botirŭ a donatŭ şése florinî pentru societatea unguritóre Széchenyiana. Aşa pruncii popilorŭ noşfri crescŭ cu prescura românéscă, şi décă lapĕdă penele copilăresci, se punŭ a mânca pe fraţii sĕi, ca cuculŭ. Numele de Popă e nume venerabilŭ şi unŭ atare însŭ nu e demnŭ sĕ-lŭ pórte. Adî şi aşa e moda a-şî strămuta numele, şi va fi bine, ca şi acelŭ domnişorŭ sĕ 'şî pună numele: Cucu.

*

Districtulŭ Satŭ-Marelui este patria Cultur-egyletului unguritorŭ numitŭ dela Széchenyi. Din acestŭ districtŭ patru domnî de ungurŭ stau acum înaintea legei pentru mórte de omŭ: Terney în Pesta pentru uciderea lui Gazdag; aicî Sepsy, care a chiămatŭ pe unŭ neguţătorŭ, ca sĕ-i vêndă lână, şi l'a împuşcatŭ pe drumŭ; Lánczky, care a împuşcatŭ pe unŭ bietŭ Românŭ. Lánczky a mersŭ la Românŭ în ḑiua de anulŭ nou pentru esecutarea unei datorii de 8 florinî, şi Românulŭ şî-a datŭ mălaiulŭ, ce-lŭ avea, însĕ Lánczky a vrutŭ sĕ ducă şi cărnurile sócre-sii, la ce Românulŭ nu s'a învoitŭ, şi Lánczky a trimisŭ îndată după revolverŭ. Românulŭ s'a închisŭ în casă şi ţinea de uşă, déră Lánczky a aruncatŭ uşa, şi între înjurăturî unguresci a împuşcatŭ pe Românŭ, încâtŭ acela a muritŭ.

In Baia Spria mediculŭ Tenk a împuşcatŭ pe fiulŭ sĕu. Acest'a a luatŭ 100 florinî dela tată-sĕu, şi tatăsĕu cercândŭ-lŭ, l'a aflatŭ în ospelŭ petrecêndu-şî, unde l'a şi împuşcatŭ ca pe unŭ câne. In Odoreu, notarulŭ Nyiry, totŭ ungurŭ, a bătutŭ pe cursoriulŭ satului, şi bietulŭ omŭ zace de lunî întregî, e înflatŭ totŭ, şi s'a turburatŭ şi la minte; şi acestŭ casŭ e înaintea legei.

La aşa cultură vreau Ungurii dela Culturegylet sĕ ne ducă şi pe noi, pe Românî? Feréscă Dumneḑeu! Inveţe Ungurii cultura dela Românî: bunĕtatea inimei, blândeţea şi generositatea.

Ce vuetŭ au făcutŭ Ungurii cu societatea unguritóre Széchenyiana, pe care le place a o numi acum Culturegylet. Insĕ tocmai directoriulŭ societăţii, Ludovicŭ Kováts, a scrisŭ în »Szatmár és Vidéke« din 15 Decemvre 1885., că a bătutŭ ora morţii acelui Culturegylet. Sórte demnă pentru tóte Culturegyleturile unguresci.

DIVERSE.

Logodnă. — D-şóra *Elena G. Perşinară*, fica d-lui parochŭ G. Perşinarŭ din Braşovŭ, şi d. inginerŭ *Vasile Mihailŭ Lazarŭ* s'au fidanţatŭ

***

Sinuciderile din Deva. — Eată amĕnuntele grózniculuî faptŭ, despre care amŭ făcutŭ amintire într'unulŭ din numerii trecuţî ai fóiei nóstre: Dómna Ferninger se mutase deja înainte cu 6 lunî, cu fiica sa de 16 anî Adela, din Haţegŭ în Deva. Aci o calfă de pălărierŭ, anume Franz Szabo, se amoreză tare în fată, care însĕ nu simpatisa de locŭ pentru tînĕrulŭ pălărierŭ. Cu tótŭ că ea de repeţite orî îşî manifestase antipatia faţă de elŭ, totuşî fu silită acum două lunî sĕ se mărite cu elŭ. De sine se înţelege, că căsĕtoria a fostŭ nenorocită. După ce de mai multe orî încercaseră soţii sĕ aplaneze nenţelegerea lorŭ la tribunalŭ şi la preotŭ, părăsi tînĕra femee pe bărbatulŭ ei şi se duse sĕ locuiéscă érăşî cu mama sa. Ómenii trăiau în împrejurărî de totŭ miserabile, ceea ce era o causă mai multŭ, că mama şi fica îşî făcéu mereu imputărî. Pe când se certau odată astfelŭ, îi eşi mamei din gură cuvêntulŭ »sinucidere« şi amble hotărîră acum, sĕ móră. Mai ântéiu voiau sĕ se inece. Se duseră la Mureşŭ, dér din causa unei pedicî nu 'şî putură esecuta planulŭ. Când stăpâna casei plecă, la 25 a l. c., hotărîră nefericitele sĕ se otrăvéscă acasă. După ce măncară bine nóptea, prepararŭ o soluţiune de fosforŭ, din care Adela beŭ duoi decilitri şi puţinŭ după aceea espiră. Mama sa o spălă, o frisă şi o îmbrăcă pe fiica sa mórtă, o aşeḑă apoi în patŭ, îi puse o carte de rugăciunî pe peptŭ şi după ce i-a închisŭ ochii, beŭ şi ea din soluţiunea de phosphorŭ. Remănêndŭ puţina dosă fără efectŭ luă o a doua şi apoi o a treia şi pentru ca sĕ grăbéscă mórtea aprinse 10 până 'n 12 cutii de chibriturî. Totuşî mórtea atâtŭ de ferbinte dorită nu se ivi nicî acum, atuncî desgustată de viaţă luă unŭ cuţitŭ de bucătăriă şi şi-lŭ implântă în pântece. Domna Ferninger îşî perdŭ numai simţirile, pe carî le recăpĕtă érăşî în ḑiua următóre la 6 óre séra. Atuncî chemă ea pe servitórea unui vecinu înăuntru şi îi spuse: »Mergî la căpitanatulŭ oraşului şi anunţă, că fiica mea a bĕut o soluţiune de phosphorŭ şi că a muritŭ; şi eu am bĕutŭ; până vorŭ veni, voiu fi şi eu mórtă.‘ Nefericitei îndată i se dădŭ de medicii ce veniseră contra otravă, cu tóte acestea se află între viaţa şi mórte.

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. GROSS.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 8 Februariu st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	101.65
Rentă de hârtiă 5%	93.70
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	152.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	113.20
Bonurĭ rurale ungare	104 50
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 —
Bonurĭ croato-slavone	103 75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.50
Imprumutulŭ cu premiu ung.	118.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.30
Renta de hărtiă austriacă	84.40
Renta de arg. austr.	84.75
Renta de aurŭ austr.	113 —
Losurile din 1860	140 —
Acţiunile băncel austro-ungare	866.—
Act. băncel de creditŭ ung.	306.50
Act. băncel de creditŭ austr.	299 75
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.98
Napoleon-d'orĭ	10.03 —
Mărcĭ 100 împ. germ.	62.95
Londra 10 Livres sterlinge	126.75

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 27 Ianuariu, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	89½	90½
Renta rom. amort. (5%)	93½	94
» convert. (6%)	86½	87
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	101½	102½
» „ „ (5%)	84¼	85
» » urban (7%)	96½	97½
» » » (6%)	90	91
» » » (5%)	81½	82
Banca naţională a României	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	16.%	16½
Bancnote austriace contra aurŭ	2.07	2.03

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 9 Februariu st. n. 1886

Bancnote românescĭ	Cump.	8.58	Vênd.	8.64
Argint românesc	»	8.50	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.98	»	10.03
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.32
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.88	»	5.94
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	122.½	»	123.¾
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

De óre ce multe din adresele, ce domnii abonaţĭ la insémnă pe cuponulŭ mandatelorŭ postale, séu că nu suntŭ destulŭ de esacte, séu că nu se potŭ bine descifra, rugămŭ pe acei D-nĭ prenumeranţĭ, a cărorŭ adresă nu ar corĕspunde, ca sĕ binevoiască a ne face câtŭ mai curêndŭ cunoscută îndreptarea dorită şi a scrie adresa câtŭ sĕ póte mai lămurită. *ADMINISTRAŢIUNEA „GAZ. TRANS."*

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ (	—	—	12.50	—
Predealŭ (	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ (	—	—	2.27	—
Braşovŭ (	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra (	10.29	—	8.01	—
Sighişóra (	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu (	5.56	—	12.59	—
Cluşiu (	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	—	—	4.05
Oradia-mare (	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12 59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena (	6.35	—	10.50	—
Viena (	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.35	6.24	—
Cluşiu (	—	—	5.05	6.43	—
Cluşiu (	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	—	—	9.31	—
Cucerdea (	3 32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	[illegible]	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.3[illegible]
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	—	—	7.14	1.09
Braşovŭ (	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ (	—	—	—	—	3.23
Predealŭ (	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
Szolnok (	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
Szolnok (	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.49	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10 14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.35
Haţegŭ	9.31	12 17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.